

Feiten - thema 2

Het zien van educatieve behoeften

1. Reïficatie

Hoewel herkenning van kenmerken voor inzicht en acceptatie kan zorgen, is er ook een schaduwzijde aan het classificeren van kenmerken en het toekennen van labels. Zo kan er sprake zijn van reïficatie (Te Meerman, 2019): 'de (hoog)begaafdheid' verklaart alles en wordt beschouwd als de oorzaak van ervaren knelpunten.

2. Kansrijk onderwijs

Kansrijk onderwijs vraagt van de leraar een aanpak die structuur en betrokkenheid biedt in het leerproces en in de interactie (Leenknecht et al., 2021), een beroep doet op verschillende vaardigheden, denkprocessen en verschillende soorten kennis, en oog heeft voor culturele sensitiviteit (Long et al., 2023) en de brede ontwikkeling van het kind (Molein et al., 2020).

3. Educatief partnerschap

Educatief partnerschap is nodig omdat goed onderwijs meer vraagt dan een van de partners alleen kan bieden (Broersen & Spreij, 2009; Smit, 2024). Het vergt wederkerigheid in de interactie tussen de verschillende partners (Ilias et al., 2020; Van Hooijdonk et al., 2025).

4. Samenwerking leraren

Als leraren effectief samenwerken draagt dat bij aan de kwaliteit van het onderwijs (Gubbels et al., 2025).

5. Multidisciplinair netwerk

Leraren zijn zowel kennisoverdragers als sleutelfiguren in een multidisciplinair netwerk. Ze werken samen met onderwijs- en zorgprofessionals, ouders en externe instanties om het brede welzijn van leerlingen te ondersteunen (Van Hooijdonk et al., 2025).

6. Samenwerking onderwijs en zorg

Effectieve samenwerking tussen onderwijs en zorg vraagt niet alleen om aanwezigheid aan tafel, maar ook om heldere taakverdeling en wederzijds begrip (Arbeidsmarktplatform PO, 2024).

7. Culturele achtergrond

Leerlingen uit gezinnen met een andere culturele achtergrond dan de dominante in ons onderwijs presteren minder goed op school en worden minder snel herkend als leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid (Aalders et al., 2020; De Graaf et al., 2023; Inspectie van het Onderwijs, 2023; OECD, 2023; Scaliq, 2024; Swart et al., 2023).

8. Culturele sensitiviteit

Om een cultureel sensitieve leraar te worden zul je dus kennis moeten hebben over de verschillende achtergronden van leerlingen, zonder een leerling daarmee in een hokje te plaatsen (Beagan, 2018).

9. Verbaal sterke prestaties

Verbaal sterke prestaties zijn niet de enige maatstaf voor het herkennen van (hoog)begaafdheid (Ford & Grantham, 2003).

10. (Hoog)begaafdheid is universeel

De kenmerken van (hoog)begaafdheid zijn bij kinderen met een andere taal- of bi-culturele achtergrond niet anders dan bij alle andere kinderen die over deze kenmerken beschikken. (Hoog)begaafdheid is universeel (Ford, 2010). Wat wel verschilt, is dat de manier waarop zij deze kenmerken uiten beïnvloed kan worden door culturele of talige factoren.

Verwijzingen

Aalders, P., Van Langen, A. M. L., Smits, K., Van den Tillaart, D., Wolbers, M. H. J., & Verhaegh, T. (2020). *PISA-2018 De verdieping: Kansenongelijkheid in het voortgezet onderwijs*. KBA Nijmegen. <https://hdl.handle.net/2066/227137>.

Arbeidsmarktplatform PO. (2024). *Samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners: De ervaringen en tips van vier scholen*. Arbeidsmarktplatform PO.

Beagan, B. L. (2018). A Critique of Cultural Competence: Assumptions, Limitations, and Alternatives. In: C. Frisby, & W. O'Donohue (Eds.), *Cultural Competence in Applied Psychology*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-78997-2_6

Broersen, A., & Spreij, L. (2009). Parameters in de dynamiek van educatief partnerschap. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 48, 483-492.

De Graaf, D., Prins, H., Conijn, J., Stronkhorst, E., Gubbels, J., In 't Zandt, M., Hornstra, L., & Van Weerdenburg, M. (2023). *IMAGE-deelstudie leerlingenonderzoek. Tussenrapportage over eerste meting*. SEO Economisch Onderzoek.

Ford, D. Y. (2010). *Multicultural gifted education* (2nd ed.). Teachers College Press.

Ford, D. Y. (2021). Gifted education and culturally diverse students: Revisited. *Gifted Child Today*, 44(1), 17-23.

Ford, D. Y., & Grantham, T. C. (2003). Providing access for culturally diverse gifted students: From deficit to dynamic thinking. *Theory Into Practice*, 42(3), 217-225. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4203_8

Gubbels, J., Hornstra, L., Van Weerdenburg, M., Diepstraten, I., & Bakx, A. (2025). Educational professionals' attitudes, self-efficacy, and classroom practices toward high-ability students: the role of collaborative school culture and schools' collective efficacy. *Roeper Review*, 47(1), 32-46. doi:10.1080/02783193.2024.2420362

Ilias, M., Van der Meer, L., Dobber, M., & Willemen, A. (2020). *Samen werken aan Educatief Partnerschap: Een handleiding voor het opzetten van een Schoolleergemeenschap*. Vrije Universiteit Amsterdam, Afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen, en De Activiteit, Landelijk Centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Opgehaald van https://www.nro.nl/sites/nro/files/media-files/Handleiding_Educatief%20partnerschap.pdf.

Inspectie van het Onderwijs (2023). *De Staat van het Onderwijs 2023*. Inspectie van het Onderwijs.

Leenknecht, M. J. M., Wijnia, L., Rikers, R., & Loyens, S. (2021). Motiverend lesgeven in het hoger onderwijs. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 39(3/4), 5-22.

Long, D. A., McCoach, D. B., Siegle, D., Callahan, C. M., & Gubbins, E. J. (2023). Inequality at the Starting Line: Underrepresentation in Gifted Identification and Disparities in Early Achievement. *AERA Open*, 9(1), 1-25.

Molein, I., Rombaut, E., & Van Severen, T. (2020). *De herziene taxonomie van Bloom in de klas. Een inspiratieboek voor de leraar*. Pelckmans.

OECD (2023). *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education*. PISA, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>

Scaliq (2024). *(On)gezien. Onderzoek naar voorspellende factoren bij het signaleringsproces van (vermoedelijk) (hoog)begaafde kinderen en/of kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong door school en/of ouders*.

Smit, R. (2024). Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder. In: Kenniscentrum Hoogbegaafdheid, *Ouder zijn van een hoogbegaafd kind: opvoeden, ondersteuning en onderwijs* (pp. 48-52). Opgeroepen op april 2025, van <https://www.flipsnack.com/C5987AEEFB5/brochure-voor-ouders-van-hoogbegaafde-kinderen-vxjyjpd1j/full-view.html>.

Swart, N. M., Gubbels, J., In 't Zandt, M., Wolbers, M. H. J., & Segers, E. (2023). *PIRLS-2021: Trends in leesprestaties, leesattitude en leesgedrag van tienjarigen uit Nederland*. Expertisecentrum Nederlands. <https://expertisecentrumnederlands.nl/uploads/default/p/i/pirls-2021-rapportage-0.pdf>.

Te Meerman, S. (2019). *ADHD and the power of generalization: exploring the faces of reification*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. Rijksuniversiteit Groningen.

Van Hooijdonk, M., Van Weerdenburg, M. W. C., & Kroesbergen, E. H. (2025). Collaborating for gifted students with complex educational needs. *Psychology in the Schools*, 62(1), 1-13. <https://doi.org/10.1002/pits.23425>.